

Guies pedagògiques per a professors

Aula de la Seguretat Social

GOBIERNO DE ESPAÑA	GOVERN D'ESPANYA
MINISTERIO DE EMPLEO Y SEGURIDAD SOCIAL	MINISTERI D'OCUPACIÓ I SEGURETAT SOCIAL
SECRETARÍA DE ESTADO DE LA SEGURAD SOCIAL	SECRETARIA D'ESTAT DE LA SEGURETAT SOCIAL

Índex

Índex.....	2
1 Què és el sistema de la Seguretat Social? Com s'organitza?	4
1.1 Unitats afectades.....	4
1.2 Reflexions prèvies	4
1.3 Exposició del professor	4
1.4 Activitats.....	5
2 Com protegeix la Seguretat Social els ciutadans?.....	7
2.1 Unitats afectades.....	7
2.2 Reflexions prèvies	7
2.3 Exposició del professor	7
2.3.1 Pensions	7
2.3.2 Subsidis.....	8
2.3.3 Indemnitzacions	9
2.3.4 Prestacions per desocupació.....	9
2.4 Activitats.....	9
3 Hi ha ciutadans que es troben sense protecció?	11
3.1 Unitats afectades.....	11
3.2 Reflexions prèvies	11
3.3 Exposició del professor	11
3.3.1 Prestacions sanitàries	12
3.3.2 Pensions no contributives	12
3.3.3 Subsidí especial per maternitat.....	13
3.3.4 Protecció familiar.....	13
3.3.5 Nivell assistencial de la protecció per desocupació.....	13
3.3.6 Serveis socials	13
3.4 Activitats.....	13
4 Quin tipus de relació s'estableix entre la Seguretat Social i els ciutadans?	16
4.1 Unitats afectades.....	16
4.2 Reflexions prèvies	16
4.3 Exposició del professor	16
4.3.1 Règim general.....	19
4.3.2 Règims especials	20

4.4	Activitats.....	20
5	Com obté la Seguretat Social els diners per oferir i proporcionar ajuda? ..	23
5.1	Unitats afectades.....	23
5.2	Reflexions prèvies	23
5.3	Exposició del professor	23
5.3.1	Ingressos de la Seguretat Social	23
5.3.2	Cotització enfront de prestació	24
5.3.3	Pressupost	26
5.4	Activitats.....	27
6	Quins mitjans de relació amb el ciutadà té la Seguretat Social?	29
6.1	Unitats afectades.....	29
6.2	Reflexions prèvies	29
6.3	Exposició del professor	29
6.3.1	Atenció telemàtica.....	29
6.3.2	Atenció telefònica.....	30
6.3.3	Atenció presencial.....	31
6.4	Activitats.....	32

1 Què és el sistema de la Seguretat Social? Com s'organitza?

1.1 Unitats afectades

Unitat 0. Conceptes generals. Principis i directrius del sistema de Seguretat Social.

Unitat 1. El sistema espanyol de la Seguretat Social

1.2 Reflexions prèvies

- Què has sentit a dir de la Seguretat Social?
- Què creus que és?
- Per a què serveix?

1.3 Exposició del professor

Tots els ciutadans, per viure dignament, han de treballar a canvi d'un salari, però la realitat ens demostra que això no sempre és possible.

Així doncs, pot passar que el treballador cessi a la feina quan arriba a l'edat de jubilació, tingui reduïda o anul·lada la seva capacitat laboral de manera definitiva, es mori o perdi el seu lloc de treball per acomiadament. Tampoc pot treballar quan està malalt, té un accident o gaudeix dels períodes de descans per maternitat, paternitat, adopció o acolliment.

Aquestes situacions provoquen, en les persones que les pateixen, un excés de despeses o una disminució d'ingressos, que poden afectar les necessitats bàsiques (aliments, habitatge, roba, assistència mèdica, etc.).

Per aquest motiu, l'Estat, a través de la Seguretat Social, garanteix a les persones una protecció adequada en determinades situacions i en les condicions legalment establertes.

El sistema de protecció del que parlem es coneix com a **SEGURETAT SOCIAL**.

I com obté la Seguretat Social els recursos necessaris per protegir tots els ciutadans quan ho necessiten?

Bàsicament de les cotitzacions que efectuen els treballadors i empresaris a la Seguretat Social. Les empreses on treballen les persones les hi retenen una petita part del sou, per donar-la a la Seguretat Social i que són les cotitzacions.

També es finança amb els impostos que paguen tots els ciutadans de l'Estat.

Com ha anat aconseguint cada treballador el dret a gaudir d'aquesta prestació?

Mitjançant les cotitzacions efectuades al llarg de tota la seva vida laboral, tant per l'empresari com pel treballador, ja que existeix l'obligació de cotitzar des del mateix moment en què es comença a treballar.

Podem tots adquirir aquest dret?

Totes les persones poden aconseguir-ho ja que tenen dret a treballar, però cal que es compleixin, a més a més, els requisits exigits en cada situació.

Per garantir aquest dret, cal la solidaritat d'uns amb els altres, en especial amb les persones més necessitades de protecció, encara que tinguin edats diferents o siguin de llocs diferents. Els drets són els mateixos per a tothom.

Es pot observar que el sistema de la **Seguretat Social** es recolza en la **solidaritat** i en la **igualtat de drets** ja que el que s'obté per les cotitzacions a tot el país serveix per ajudar a tots els espanyols i nacionals d'altres països residents a Espanya.

1.4 Activitats

- Elaboració de llistes: coses necessàries per viure, maneres d'aconseguir aquestes coses, obstacles o dificultats que se'ns poden presentar per aconseguir-les (situacions de necessitat) i solucions que se'ns acudeixen.
Els alumnes han d'arribar a la conclusió que és necessari un sistema protector.
- Ideació i descripció: **com hauria de ser aquest sistema**.
Inventar com es comportaria aquest sistema de protecció i descriure'l com si es tractés d'un joc amb regles: quines coses es poden fer, quines no es poden fer, quines són convenients i quines no ho són.
- Planificació: dibuixar el plànol d'una petita ciutat per comprovar com allò que crea l'estructura són les idees prèvies (principis-guia). Els alumnes han d'aconseguir veure clarament per on poden passar les persones i les coses i per on no ho poden fer (carrers, voreres, canonades, cables, passos de vianants, semàfors, etc.)
- Redacció de textos senzills en què s'exemplifiquin casos de **solidaritat i d'igualtat de drets**.
- Buscar a Internet l'article 41 de la Constitució espanyola i comentar-lo a classe.
- Treball en equip per elaborar un qüestionari de sis preguntes sobre aquests temes, dirigit a pares i professors.
- Qüestionari per als alumnes
 1. *Com es diu el sistema que protegeix els ciutadans de la inseguretat de la vida?*
 - a) Protecció social
 - b) Seguretat Social
 - c) Acció protectora
 2. *Qué han de fer les persones per aconseguir diners i comprar el que necessiten?*
 - a) demanar un préstec al banc
 - b) treballar
 - c) demanar-los al veí

3. *Si una persona es queda sense feina, es posa malalta o és vella, què pot fer per estar protegida?*
 - a) pidolar al carrer
 - b) res
 - c) sol·licitar les ajudes de la Seguretat Social
4. *Qui té dret a rebre protecció de la Seguretat Social?*
 - a) tots els ciutadans
 - b) només les persones treballadores que aporten una part del sou tots els mesos a la Seguretat Social per estar segurs i protegits
 - c) nens
5. *Com obté la Seguretat Social la major part dels diners per donar-nos-els en forma d'ajuda o prestació quan en tenim molta necessitat?*
 - a) totes les persones que treballen, a empreses o pel seu compte, donen una petita part del seu sou mensual a la Seguretat Social
 - b) l'Estat dona una part dels seus fons
 - c) els hi demana als ciutadans més rics i poderosos
6. *Què significa que la Seguretat Social es guia pel principi de la universalitat?*
 - a) que intenta protegir tota la població ja que tots els ciutadans tenen dret a ser atesos
 - b) que viatja per l'univers amb un guia
 - c) que busca una guia de l'univers
7. *La Seguretat Social es recolza en el principi de la solidaritat. Això significa que*
 - a) totes les persones solidàries, i només aquestes, formen part del sistema de la Seguretat Social
 - b) la solidaritat és una roca molt forta sobre la que es va construir la Seguretat Social
 - c) tots tenim necessitat de solidaritat, o sia del compromís d'ajudar-nos els uns als altres i, per aquest motiu, la Seguretat Social es recolza en aquest principi.
8. *Què és la solidaritat entre persones de distintes generacions?*
 - a) compromís d'ajuda entre persones d'edats diferents
 - b) compromís d'ajuda entre amics
 - c) compromís d'ajuda entre treballadors
9. *Què és la solidaritat entre persones de diferents territoris?*
 - a) compromís d'ajuda entre persones que viuen a llocs diferents del país
 - b) compromís d'ajuda entre persones que tenen necessitats diferents
 - c) compromís d'ajuda entre persones de races diferents

2 Com protegeix la Seguretat Social els ciutadans?

2.1 Unitats afectades

Unitat 2. El model actual de Seguretat Social.

Unitat 3. Acció protectora i règim jurídic de les prestacions.

2.2 Reflexions prèvies

- És la Seguretat Social un sistema que ens ajuda quan estem malalts? I quan siguem grans?
- En quins moments de la vida creus que ens pot ajudar la Seguretat Social?
- Saps què és la jubilació?
- Saps què són les pensions?

2.3 Exposició del professor

Els ciutadans, que viuen en societat, tenen dret a estar segurs i protegits en molts casos i situacions. La Seguretat Social existeix per una raó primera i principal: **l'existència de situacions de necessitat**.

La Constitució espanyola

Article 41. Els poders públics mantindran un règim públic de Seguretat Social per a tots els ciutadans, que garanteixi l'assistència i les prestacions socials suficients en les situacions de necessitat, especialment en cas de desocupació. L'assistència i les prestacions complementàries seran lliures.

Com a conseqüència, les ajudes (o **prestacions**) de la Seguretat Social són molt diverses a causa del gran nombre de necessitats que es poden presentar al llarg de la vida d'una persona.

Ara veurem **quina mena d'ajuda es rep en cada un dels casos**. Les ajudes s'anomenen **prestacions** i poden ser de quatre classes:

2.3.1 Pensions

Es reben periòdicament, per exemple cada mes i normalment durant tota la vida.

Cas 1: L'avi d'en Daniel té 70 anys i tot just acaba de jubilar-se, és a dir, ha deixat de treballar. Als 65 anys, que és l'edat de jubilació, no volia deixar de treballar perquè li agradava molt el que feia (*inventar allò que sigui més adient per a cada exposició*). Va poder seguir treballant a l'empresa amb la reducció d'una part de la seva jornada laboral; d'això se'n diu **jubilació parcial**.

Ara, encara que no treballa, rep tots els mesos el seu sou de jubilat. La Seguretat Social li dona un sou per allò que va **cotitzar**, amb l'aportació d'una part dels seus guanys durant anys.

Cas 2: La Coloma, la mare de la Paula, s'ha quedat vídua. El seu marit tenia una malaltia respiratòria des de feia temps i es va morir quan només tenia 45 anys. Ella té dret a rebre una ajuda que s'anomena **pensió de viduïtat**.

Els fills també tenen dret, si són menors de divuit anys, a una prestació que, en aquest cas, s'anomena **pensió d'orfandat**.

(Es recomana al professor ampliar la informació parlant dels altres casos en què es rep aquesta pensió: fins als 22 anys si treballa però guanya poc, fins als 24 anys si s'és orfe absolut, etc. Suggerim que es faci contestant a preguntes dels alumnes que suggerirem curosament, intentant que se'ls hi acudeixin a ells posant exemples sobre les *necessitats de la vida*).

2.3.2 Subsidis

Es reben durant determinats períodes. Les persones treballadores es poden trobar en una situació que els impossibiliti temporalment d'anar a la feina i en què, a més a més, els calgui rebre cures mèdiques per malaltia o accident.

Cas 1: La Marina, des de fa anys, és professora d'educació infantil i mentre jugava amb els seus alumnes de tres anys va ensopegar i va caure al terra, amb tanta mala sort, que es va trencar un braç. Ara porta un braç enguixat i no pot anar al centre on treballa fins d'aquí tres setmanes.

La Marina obtindrà el següent:

- a) un **subsidí per incapacitat temporal**, o sia que la Seguretat Social li reconeix una quantitat de diners semblant a la que guanyaria si treballés aquestes tres setmanes (prestació econòmica).
- b) **té dret a anar al metge totes les vegades que li faci falta** perquè el seu braç es posi bé sense haver de pagar res per aquestes visites al centre de salut (assistència sanitària).
- c) pot **comprar els medicaments**, per alleujar el dolor o rebaixar la inflamació, per molts menys diners del que realment costen (prestació farmacèutica).

Cas 2: La Mercè i l'Andreu han tingut una nena, la Begonya. Els agrada molt mirar-la i jugar amb ella. Ara que és tan petita i necessita molt l'afecte i les atencions dels seus pares, volen estar a prop d'ella tot el temps que puguin; a més a més, estan una mica cansats perquè de nit s'han de llevar unes quantes vegades per donar de menjar al bebè, que plora quan té gana, és clar.

La Mercè i l'Andreu tindran aquestes ajudes:

- a) un subsidi per ser mare (maternitat): la Mercè podrà tenir cura del bebè i estar amb ella els primers mesos de la seva vida; pel fet de contribuir amb una part del seu sou mensual a la Seguretat Social, tindrà dret a quedar-se uns mesos a casa, no anirà a treballar a la perruqueria perquè rebrà els seus guanys de costum.
- b) durant tretze dies, si és el seu primer fill, l'Andreu, no haurà d'acudir al restaurant, on treballa de cambrer, i podrà ajudar a la Mercè a casa, tenint cura de la nena. És una ajuda de la Seguretat Social per ser pare (paternitat).

2.3.3 Indemnitzacions

Ajudes econòmiques que s'abonen un sol cop.

Cas 1: La Maria treballa d'hostessa a l'AVE. Mentre servia àpats en el tren es va lesionar un peu amb un dels carretons de begudes. La Maria podia caminar (**lesió permanent no invalidant**), però no podia caminar moltes hores a tot córrer pels passadissos del tren. No va poder continuar treballant com a hostessa, però, això sí, va rebre una **indemnització** per la seva contribució a la **Seguretat Social**, i va continuar treballant a la mateixa empresa, però no en un tren sinó a terra, fent tasques més adients per a la seva situació.

2.3.4 Prestacions per desocupació

Protegeixen totes les persones que, encara que vulguin treballar, han perdut la feina de manera temporal o definitiva.

Tenen dret a rebre aquesta prestació tots els treballadors que fa que treballen des de fa un temps determinat i contribueixen amb la seva aportació mensual. Rebran aquesta ajuda durant un temps limitat que dependrà dels anys que fa que treballen i cotitzen.

És el **Servei Públic d'Ocupació Estatal** qui abona les aportacions d'empresa corresponents a les cotitzacions de la Seguretat Social durant la percepció de la prestació.

2.4 Activitats

- Elaboració de llistes: situacions en què les persones, al llarg de la vida, es poden trobar impossibilitades per treballar (edat, maternitat, accident, malaltia, etc.)
- Exemplificació i descripció d'alguna de les situacions enumerades. Aplicació del tipus de prestació adequat a cada cas.
- Redacció d'una carta a un amic que, per raó de la mort del seu pare, a més d'estar molt trist, l'amoïna la situació econòmica en què queda la família.
- Debat sobre la necessitat o no d'aquesta acció protectora de l'Estat.
- Treball en equip per elaborar un qüestionari de sis preguntes sobre aquests temes, dirigit a pares i professors.
- **Qüestionari per als alumnes**
 1. *Com s'anomenen les ajudes que es reben de la Seguretat Social?*
 - a) hipoteques
 - b) préstecs
 - c) prestacions
 2. *Què són les pensions?*
 - a) una mena de prestacions que es reben de manera vitalícia
 - b) llocs de descans
 - c) prestacions per desocupació

3. *Qui té dret a una pensió d'orfandat?*
 - a) els jubilats
 - b) els fills que han quedat orfes i tenen menys de 18 anys, amb caràcter general.
 - c) els menors de 18 anys
 4. *Què és un subsidi?*
 - a) una prestació de caràcter temporal
 - b) una prestació vitalícia
 - c) una prestació social
 5. *En què consisteix el subsidi per maternitat?*
 - a) és el reconeixement mèdic durant l'embaràs
 - b) és la prestació a la que es té dret durant el període de temps en què les mares han de tenir cura dels fills acabats de néixer.
 - c) és un bo de transport per a les mares
 6. *Qui té dret a un subsidi per incapacitat temporal?*
 - a) els treballadors i treballadores quan estan molt cansats
 - b) tota persona que contribueix amb la seva aportació cada mes i pateix un accident o malaltia que no li permet fer la seva feina habitual.
 - c) les persones en general
 7. *Aquesta ajuda per incapacitat temporal, és només de tipus econòmic?*
 - a) aquest subsidi consisteix en no pagar medicaments
 - b) aquest subsidi permet aconseguir ajuda econòmica, assistència sanitària i medicaments
 - c) aquesta prestació només és econòmica
 8. *Con s'anomenen les ajudes econòmiques que s'abonen d'un sol cop per compensar el treballador, per exemple, per una lesió permanent però que no l'invalida?*
 - a) Indemnitzacions
 - b) compensacions
 - c) pensions
 9. *Quin nom reben les prestacions que concedeix el Servei Públic d'Ocupació Estatal per haver perdut el lloc de treball?*
 - a) prestacions forsosos
 - b) prestacions a curt termini
 - c) prestacions per desocupació
 10. *Durant quant de temps es pot rebre una prestació per desocupació?*
 - a) el temps durant el qual no es treballa encara que aquesta situació duri tota la vida
 - b) el temps màxim durant el qual es pot rebre és de dos anys aproximadament
 - c) fins que es compleixin els 50 anys d'edat
- Posada en comú i conclusió que s'extreu de les respostes al qüestionari.

3 Hi ha ciutadans que es troben sense protecció?

3.1 Unitats afectades

Unitat 3. Acció protectora i règim jurídic de les prestacions.

3.2 Reflexions prèvies

- Les persones que no han cotitzat mai, tenen dret a rebre ajuda quan estan molt necessitades?
- I els treballadors que fa temps es van quedar a l'atur i, malgrat que estan buscant feina, no en troben?
- Les persones que no poden treballar per malaltia, edat o invalidesa, si no tenen família amb possibilitat d'ajudar-les, tenen dret a rebre ajuda social?

3.3 Exposició del professor

Hem vist que, segons l'article 41 de la Constitució espanyola, tots els ciutadans, tots, tenen dret a l'**acció protectora** de la Seguretat Social i és que aquesta té dues modalitats o nivells:

1. Protecció per a les persones que contribueixen, és a dir, modalitat contributiva o **nivell contributiu** o professional.
2. Protecció per a qui no pot contribuir o ha contribuït insuficientment. Aquesta s'anomena modalitat no contributiva o **nivell bàsic** o assistencial.

Tots els casos dels que hem estat parlant abans (els casos de la Marina, de la Mercè i de l'Andreu) són exemples de situacions que es donen en el nivell contributiu, és a dir, les de persones que aporten a la Seguretat Social la part corresponent del seu sou mensual.

Ara veurem casos de persones que poden necessitar l'acció protectora en el seu **nivell bàsic**, en el que les aportacions són de l'Estat i es reben a través de les diferents entitats gestores de la Seguretat Social: Institut Nacional de la Seguretat Social (INSS), l'Institut Social de la Marina (ISM), i l'Institut de Gent Gran i Serveis Socials (IMSERSO); aquest últim depèn del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat.

Existeixen les mateixes ajudes que hem vist abans: per jubilació, maternitat, malaltia; i també temporals, etc. però ara els diners necessaris procedeixen dels **pressupostos generals de l'Estat** en gran part, és a dir, dels impostos.

Per tant, el **nivell bàsic** està pensat per ajudar fonamentalment a les persones sense cotitzacions ni recursos.

L'acció protectora és de **sis classes** i cobreix tots els casos que veurem tot seguit.

3.3.1 Prestacions sanitàries

En el moment en què la Constitució assenyala el dret a la protecció de la salut per a tots els ciutadans apareix la característica tant important de les seves prestacions: ser **universalista**, és a dir, que tota la població (sense cap discriminació) en pot gaudir.

També els estrangers, tant els que resideixen a Espanya com els que es troben en aquest país temporalment, tenen dret a assistència en cas de malalties i accidents. El mateix succeeix si una dona estrangera embarassada es posa en situació de part, té tot el dret a ser assistida fins que es trobi bé.

Aquí es pot posar com a exemple els immigrants que arriben a les costes espanyoles i a qui se'ls presta atenció sanitària, i que és un tema que es tracta sovint a les classes.

3.3.2 Pensions no contributives

Són les que corresponen tant a qui no ha aportat mai res com a qui ha aportat molt poc i compleixen unes determinades condicions. Per exemple:

- a) els espanyols residents en territori nacional
- b) els espanyols residents a l'estranger
- c) els espanyols que han tornat després de viure durant molt de temps en d'altres països.

Són casos molt especials? És just ajudar-los amb el treball de tots?

Un exemple clar són les persones que pateixen malalties cròniques com podria ser l'asma continuada que no et permet fer esforços perquè t'ofegues i et canses molt. A aquestes persones se'ls hi reconeix una **pensió no contributiva per invalidesa permanent**.

Un altre cas són les persones que ja no poden treballar per raó de l'edat i no tenen ingressos. En aquest cas s'obté una **pensió de jubilació** no contributiva. *Si viuen entre nosaltres seria molt cruel no donar-los un cop de mà els que podem fer-ho, no?*

Però això també li pot passar a un espanyol que visqui a l'estranger.

Cas 1: En Miralles és un amic de l'avi d'en Daniel, que se'n va anar a treballar quan era jove a un país on aquest sistema de protecció social no està desenvolupat com a Espanya i no podia tornar al seu país perquè aquí no trobava feina. En Miralles es va fer vell i, malauradament, la seva dona es va morir. Ell té 75 anys, no té fills i ja no pot treballar per raó de la seva edat.

La Seguretat Social concedeix a en Miralles una **prestació per raó de necessitat**, pel fet de ser vell, encara que no visqui en el seu país d'origen.

Si en Miralles volgués i pogués tornar a Espanya també tindria la possibilitat, per dret, de rebre una **pensió assistencial de vellesa** aquí

3.3.3 Subsidi especial per maternitat

Ajuda, en cas de tenir un fill, per a totes les dones treballadores encara que no hagin aportat una part del seu sou durant el temps necessari per tenir dret a aquesta prestació.

3.3.4 Protecció familiar

Per a les famílies espanyoles o estrangeres que visquin a Espanya hi ha:

- a) ajudes periòdiques (cada mes o cada tres mesos). Són prestacions per tenir un fill menor de qui tens cura o perquè ha nascut un altre fill o també perquè se n'ha adoptat un.
- b) ajudes d'un sol pagament en el cas de famílies amb molts fills o de famílies en què manca el pare o la mare, si neix o s'adopta un altre fill. O si en neix o se n'adopta més d'un alhora. També en el cas de mares discapacitades.

3.3.5 Nivell assistencial de la protecció per desocupació

L'ajuda en aquest nivell es destina a persones que es troben a l'atur (desocupats) que, per motius diferents, no han pogut tornar a treballar o a tenir ajuda d'acord amb l'altre model, o sia el contributiu (si l'alumne ho necessita cal recordar-li què era el nivell contributiu).

L'Estat aporta una quantitat per a l'ajuda econòmica al desocupat i també abona una part a la Seguretat Social per protegir-lo en les situacions de necessitat.

3.3.6 Serveis socials

Si en Miralles, l'amic de l'avi d'en Dani, de qui parlàvem abans, tornés a Espanya, a més a més de rebre la seva **pensió i assistència sanitària** (per al metge i els medicaments que necessiti), també podria beneficiar-se d'uns serveis socials.

Els serveis socials, són prestacions que complementen les prestacions econòmiques i que procuren la millora de les condicions de vida, de manera a reduir les limitacions motivades per l'edat o discapacitat de les persones.

Per exemple, el visitaria a casa seva un treballador social per veure quin és el seu estat de salut i comoditat, li buscarien una residència en cas de necessitar-la i també l'ajudarien a ocupar el seu temps lliure si així ho desitgés: vacances, termalisme, etc.

Hi ha persones que treballen en els serveis socials i passen força hores amb la gent gran xerrant amb ells, escoltant les seves preocupacions, les seves històries i, en fi, ajudant-los.

3.4 Activitats

- Planificació: imaginar dues o més situacions en les que en planificar una festa o una excursió alguns dels amics tinguin poques o cap possibilitat de contribuir-hi i d'altres, moltes. Conclusió: debat sobre la importància de la solidaritat.

- Cerca d'informació sobre casos i situacions properes a l'alumne que exemplifiquin allò que ha exposat el professor.
- Cerca d'informació sobre l'existència d'aquestes ajudes en d'altres països.
- Redacció de texts amb la informació obtinguda.
- Debat sobre la conveniència o no que la societat-estat es faci càrrec d'aquestes ajudes (nivell assistencial o no contributiu) a la vista de la informació obtinguda en l'activitat anterior.
- Treball en equip per elaborar un qüestionari de sis preguntes sobre els temes tractats, dirigit a pares i professors.
- Posada en comú i conclusions que s'extreuen de les respostes a les sis preguntes.

▪ **Qüestionari per als alumnes**

1. *En quin nivell situes els casos de la Mercè i de l'Andreu, i el de la Maria?*
 - a) en el nivell bàsic
 - b) en el nivell contributiu
 - c) en el nivell distribuït
2. *En quins casos ens podem beneficiar de l'acció protectora de la Seguretat Social en el seu NIVELL BÀSIC?*
 - a) quan no tenim feina ni recursos suficients
 - b) quan tenim una edat determinada
 - c) en els mateixos casos que en el NIVELL CONTRIBUTIU
3. *Quines són les diferències que hi ha entre els dos nivells?*
 - a) en el nivell bàsic les persones no han fet aportacions a la Seguretat Social i en el contributiu, sí que ho han fet.
 - b) en el nivell contributiu és l'Estat qui finança les ajudes
 - c) en un nivell hi ha els espanyols i a l'altre els estrangers
4. *Les prestacions sanitàries en aquest nivell són tant per als espanyols com per als estrangers?*
 - a) sí, sempre que resideixin en territori nacional, tots en tenen dret
 - b) únicament en tenen dret les dones estrangeres embarassades
 - c) les prestacions sanitàries tenen una característica: són universals. Tota la població se'n pot beneficiar
5. *Què és un subsidi especial per maternitat?*
 - a) una ajuda per als nadons si la mare es posa malalta
 - b) un descans especial d'un any per a les mares
 - c) una ajuda especial per tenir cura dels fills destinada a les dones que no han pogut aportar a la Seguretat Social durant el temps necessari
6. *Les ajudes periòdiques a les famílies sense recursos ni treball i amb molts de fills, s'anomenen?*
 - a) prestacions familiars
 - b) assegurança familiar

c) prestacions sanitàries

7. *Qui té dret a una pensió de jubilació en el nivell no contributiu?*

- a) les persones d'edat avançada que, malgrat que no han contribuït suficientment, viuen entre nosaltres i tenen 65 anys.
- b) les persones d'edat avançada que van haver d'anar a viure a l'estranger, no van contribuir i ara resideixen a Espanya
- c) les persones que ja no volen treballar més

8. *Els treballadors que no troben feina, quina mena de protecció tenen?*

- a) una prestació sanitària
- b) una jubilació anticipada
- c) una protecció per desocupació

9. *Hi ha també "serveis socials" en el nivell no contributiu?*

- a) no n'hi ha en aquest nivell
- b) només per buscar residència a la gent gran
- c) sí, per vetllar per la salut i el benestar de totes les persones necessitades

- Posada en comú i conclusió que s'extreu de les respostes al qüestionari.

4 Quin tipus de relació s'estableix entre la Seguretat Social i els ciutadans?

4.1 Unitats afectades

Unitat 4. Relació jurídica amb la Seguretat Social. Camp d'aplicació. Afiliació. Inscripció d'empreses. Altes. Baixes. Règims.

4.2 Reflexions prèvies

- Com s'adquireix el dret d'estar protegit per la Seguretat Social?
- Es pertany al sistema de la Seguretat Social tan sols pel fet de ser un ciutadà amb una feina?
- La Seguretat social també s'ocupa dels nens?
- Com poden pertànyer els nens a la Seguretat Social si no treballen?
- Tots els treballadors, empleats i propietaris d'empreses, tenen els mateixos drets i obligacions?

4.3 Exposició del professor

La Seguretat Social és el sistema que va resultar de la unificació de les diferents assegurances socials que hi havia abans de la seva creació. Es va formar i ha evolucionat a través d'un seguit d'etapes (consulteu la Unitat 1. Antecedents i model actual del sistema espanyol de Seguretat Social). La idea orientadora va ser sempre la de la **solidaritat** juntament amb la del **repartiment just**.

Ara bé, la Seguretat Social, d'acord amb la proclamació d'Espanya com a Estat social i democràtic de dret tal com s'exposa a l'article 1 de la Constitució, va tenir molt present des del principi que la solidaritat només és eficaç si s'organitza i coordina:

- des de l'Estat
- a través de la llei
- per mitjà d'organismes públics (entitats gestores i serveis comuns) que, basant-se en allò que estableix la llei, determinen els qui tenen dret a ajudes, vigilen com es donen aquestes ajudes i recullen els diners per pagar-les.

Com estem parlant de serveis públics, ha de quedar molt clar què són els serveis públics i què els diferencia dels serveis privats.

Quina és la diferència entre públic i privat?

Entre un ciutadà particular i una empresa privada s'estableix un contracte, és a dir, el ciutadà necessita alguna cosa d'aquesta empresa, aquesta li ho proporciona i el particular paga a l'empresa el que han pactat.

Cas: Una família vol instal·lar en el seu habitatge un sistema d'alarma per si algú vol entrar-hi a robar. Truca a una empresa especialitzada en alarmes, que l'informa dels preus, forma i data d'instal·lació i de pagament. Arriben a un acord i el decideixen entre ells.

Per contra, la relació entre els ciutadans i la Seguretat Social s'estableix a través de la llei i no de manera lliure en què cada una de les parts (ciutadà i Seguretat Social) acorda i demana allò que vol.

Tots els ciutadans tenen els mateixos drets i la Seguretat Social té les mateixes obligacions amb tothom.

Cas: Continuem amb l'exemple de la família que vol instal·lar una alarma. Si això fos una de les obligacions de la Seguretat Social (QUE NO HO ÉS), les condicions de l'alarma i el preu serien iguals per a tots els ciutadans que es trobessin en les mateixes circumstàncies de necessitat.

Tornem a recordar els principis bàsics del sistema de la Seguretat Social:

- **Contributivitat:** proporcionalitat entre el que es percep i el que s'aporta.
- **Universalitat:** extensió a tots els ciutadans de l'acció protectora.
- **Solidaritat intergeneracional:** mentre treballem contribuïm a finançar les pensions actuals.
- **Equitat i igualtat de drets,** amb independència del moment i lloc de residència de l'assegurat.
- **Suficiència:** garantia i perfeccionament dels nivells de benestar mitjançant prestacions adients.
- **Unitat de caixa:** l'Estat és l'únic titular de tots els recursos, obligacions i prestacions de la Seguretat Social, i d'aquesta manera tots perceben el mateix d'acord amb la llei.

El resultat és el compromís d'**ajudar tota la població** de manera justa tant si es troba en el nivell contributiu, és a dir si contribueix amb una part dels seus guanys, com si es troba, per circumstàncies de la vida, a l'altre nivell, el no contributiu.

Com pot saber l'Estat si les empreses i els ciutadans compleixen les seves obligacions? Com es controla si els treballadors estan protegits?

L'afiliació a la Seguretat Social consisteix en estar inclòs en el sistema quan per primera vegada una persona realitza una activitat professional, és com apuntar-se en una llista per pertànyer a un grup o organització. Aquesta llista es gestiona i controla a la Tresoreria General de la Seguretat Social. L'afiliació és obligatòria, única, vitalícia, exclusiva i per ella les persones se subjecten a drets i obligacions.

L'alta és l'acte administratiu pel qual la TCSS reconeix a la persona que comença una activitat, la seva condició d'estar inclosa en el camp d'aplicació d'un determinat règim de la Seguretat Social. L'alta és obligatòria i expressa, com la baixa, la situació real dels treballadors segons si desenvolupen o no l'activitat professional que els emmarca en algun règim del sistema.

La baixa és l'acte administratiu que determina el cessament de l'activitat professional, però no s'extingeix la relació jurídica amb la Seguretat Social.

Mentre que l'afiliació és única, les altes i baixes poder ser múltiples, successives i fins i tot simultànies si es desenvolupa més d'una activitat.

La cotització a la Seguretat Social és obligatòria. L'obligació de cotitzar neix des de l'inici de l'activitat laboral. Es cotitza, és a dir el treballador aporta una part dels seus guanys, mentre

es troba en actiu i l'obligació només s'extingeix quan es deixa de prestar els serveis i es cursa la baixa. L'empresari o treballador autònom també cotitza.

Quan es cotitza i es compleixen uns determinats requisits, es té dret a les ajudes que ofereix la Seguretat Social de caràcter contributiu perquè amb ella es té una relació de protecció: als treballadors afiliats, l'Estat els reconeix la situació de necessitat quan es produeix i proporciona la prestació per satisfer aquesta necessitat.

I si el ciutadà no es troba en aquest nivell contributiu i no està afiliat?

Tal com ja hem dit, tot ciutadà té dret a l'acció protectora de la Seguretat Social. Per arribar a ser un "subjecte protegit" cal estar en una d'aquestes dues situacions:

1. Treballar i pagar cotitzacions i, d'aquesta manera, es té dret a prestacions contributives. Val per a tots els espanyols residents a Espanya i per als estrangers que també visquin i treballin a Espanya sempre que compleixin uns requisits determinats.
2. Complir unes condicions de necessitat i una manca de recursos que es preveuen a la normativa, el que dóna dret a prestacions no contributives.
Val per als espanyols que resideixen a Espanya i per als ciutadans hispanoamericans, portuguesos, brasilers, andorrans i filipins que resideixen en territori espanyol.

I els ciutadans dels altres països?

Depèn del que s'hagi acordat entre Espanya i cada un dels països, per mitjà de tractats i convenis. També *de vegades, s'actua fent amb els ciutadans d'un altre país allò que aquest país fa amb els nostres. Aquest és el principi de reciprocitat.*

També hi ha alguns casos especials que no es poden emmarcar en els apartats anteriors. Alguns exemples serien:

- els espanyols que viuen a l'estranger
- els estrangers que viuen en territori nacional (tenen els mateixos drets que els espanyols en el nivell contributiu).
- els refugiats sempre que resideixin a Espanya legalment.

L'**afiliació** es fa per a tota la vida i en exclusiva, perquè, encara que es tinguin tres ocupacions en llocs diferents, la Seguretat Social és única per a totes les empreses.

Pensa que, si el treballador no es troba inscrit en aquesta llista i no està afiliat, el sistema no el pot protegir.

Tant l'empresari, respecte dels seus empleats, com les persones que treballen pel seu compte, han de comunicar la seva afiliació a la Tresoreria General de la Seguretat Social. Si no ho fan, la Tresoreria ho farà i els inspectors de Treball i Seguretat Social ho denunciaran.

On i quan hom s'ha d'afiliar?

A les oficines de la Tresoreria General de la Seguretat Social. Sempre és millor acudir a la unitat que estigui en el mateix territori que l'empresa.

Hi ha algun document on consti que s'està afiliat?

Sí que n'hi ha. En aquest document figura el número d'afiliació que la Tresoreria ha donat a cada treballador i que queda enregistrat en un fitxer general.

I les empreses, també s'hi han d'inscriure?

És clar, és molt important que ho facin, ja que si no ho fan abans de començar a contractar empleats, no poden donar d'alta a ningú, ni cotitzar ni res i estarien en situació d'il·legalitat.

Han d'inscriure's amb la presentació de tota la documentació necessària, també a la Tresoreria General, per, tot seguit, donar d'alta als seus treballadors, assegurar-los contra accidents i malalties professionals i cobrir les prestacions econòmiques per incapacitat temporal dels seus empleats.

Quan es fan totes aquestes coses, els treballadors ja estan protegits pel sistema de la Seguretat Social. A més a més, quan es tracta d'accidents o malalties l'origen dels quals és de tipus professional, la Llei general de la Seguretat Social dona a les empreses el dret d'optar per associar-se amb les anomenades "mútues d'accidents de treball i malalties professionals". Si l'empresa tria aquesta opció, la mútua assumeix totes les gestions que cal fer en aquests casos.

Ja hem dit que la Seguretat Social cobreix les necessitats de les persones que no poden treballar. Quan es deixa de treballar per malaltia o maternitat, o per qualsevol altra causa que la llei estableixi, té lloc el que s'anomena **alta assimilada**. Se sol dir que el treballador o treballadora "està de baixa", en l'empresa, però realment, encara que hi ha un cessament en la seva activitat laboral, la seva relació amb la Seguretat Social continua, ja que l'acció protectora s'ha pensat, precisament, per a aquestes situacions de necessitat.

Si un subjecte es troba en una situació en què hauria d'estar protegit i l'alta no existeix, la llei considera que està en situació d'**alta de ple dret** i se l'atén en cas d'accident laboral i no laboral, malaltia professional o comuna, desocupació i maternitat

L'afiliació és única i el número d'afiliació és el mateix per a sempre; per contra, les altes i les baixes poden ser moltes, successives o fins i tot simultànies si es desenvolupa més d'una activitat.

El nivell contributiu del sistema de la Seguretat Social s'organitza **en diverses classes de règims. Segons l'activitat professional que exerceixen les persones, aquestes pertanyen a un règim o a un altre.**

4.3.1 Règim general

És el més important del sistema de la Seguretat Social i la seva normativa de protecció és la que serveix de model.

Comprèn els treballadors per compte d'altri de la indústria i els serveis, majors de 16 anys, sense distinció de sexe, estat civil o professió i tant si són treballadors a domicili, eventuais, de temporada o fixos, incloent-hi els discontinus.

La majoria dels treballadors es troben inclosos dins d'aquest règim general.

L'enumeració detallada es pot trobar a l'article 97.2 de la LGSS.

4.3.2 Règims especials

Règim especial dels treballadors pel seu compte o autònoms

Inclou, amb caràcter general, els treballadors majors de 18 anys que, de manera habitual, personal i directa, exerceixen una activitat econòmica a títol lucratiu, sense estar subjectes a un contracte de treball i encara que utilitzin el servei remunerat d'altres persones.

Règim especial agrari

Inclou els treballadors per compte d'altri, majors de 16 anys, que de manera habitual i com a mitjà fonamental de vida fan feines agrícoles, forestals i pecuàries.

Règim especial dels treballadors del mar

Comprèn tant als treballadors per compte d'altri com als treballadors pel seu compte, que es dediquen a efectuar activitats marítimopesqueres.

Règim especial de la mineria del carbó

Establert per als treballadors per compte d'altri que presten serveis en empreses que desenvolupen activitats relacionades amb la mineria del carbó.

Règim especial d'empleats de la llar

Per a treballadors que desenvolupen feines exclusivament domèstiques, per a un o diversos titulars de la llar familiar.

4.4 Activitats

- Distinció entre serveis privats i públics:
 - Exposar les diferències entre una piscina pública i una altra situada en una casa particular.
 - Classificar els següents serveis públics o privats: biblioteca municipal, Banco Santander, Antena 3, TVE, Hospital La Paz, Clínica Ruber, policia nacional, IES Gerardo Diego.
- Cerca d'informació sobre mútues.
- Debat sobre els drets i obligacions dels ciutadans en relació amb la Seguretat Social: afiliació, inscripció, altes i baixes, cotització, obtenció de prestacions, pensions, subsidis, etc.
- Elaboració en equip d'un qüestionari de sis preguntes sobre els temes tractats, dirigit a pares i professors.
- Posada en comú i conclusions que s'extreuen de les respostes a aquestes sis preguntes.
- **Qüestionari per als alumnes**
 1. *Quan és eficaç la solidaritat que busca la Seguretat Social?*
 - a) quan s'organitza i coordina des de l'Estat
 - b) quan s'organitza i coordina a través de la llei

- c) quan s'organitza i coordina des de l'Estat, a través de la llei i mitjançant organismes públics
2. *Com s'estableix la relació entre la Seguretat Social i els ciutadans?*
- a) la Seguretat Social arriba a un acord particular i diferent amb cadascú a través de la llei, que és igual per a tothom.
 - b) la Seguretat Social posa anuncis a la TV perquè els ciutadans contractin els seus serveis
 - c) El ciutadà, mitjançant l'afiliació, entra en relació amb la Seguretat Social.
3. *Qui és l'únic titular dels recursos, obligacions i prestacions de la Seguretat Social?*
- a) La TGSS és la titular de la caixa única de la Seguretat Social, sota la vigilància i tutela de l'Estat
 - b) el rei
 - c) el Banc d'Espanya
4. *Com pot verificar l'Estat que els ciutadans compleixen les seves obligacions per estar protegits per la Seguretat Social?*
- a) mitjançant la inscripció de les empreses i l'afiliació dels treballadors en el registre de la Tresoreria General
 - b) apuntant totes les persones a la Seguretat Social en el moment del seu naixement
 - c) vigilat tota la població mitjançant un servei de detectius privats
5. *Quines característiques especials té l'afiliació a la Seguretat Social?*
- a) és obligatòria, és la mateixa per a tota la vida, és única i exclusiva
 - b) és obligatòria i temporal
 - c) és obligatòria i es pot fer cada vegada que una persona canvia d'ocupació
6. *On cal inscriure's i afiliar-se?*
- a) en el banc
 - b) en la mateixa empresa
 - c) a la Tresoreria General de la Seguretat Social
7. *Si en un moment determinat de la seva vida, el ciutadà no es troba en el nivell contributiu o professional sinó en l'assistencial, està afiliat?*
- a) si ho va estar una vegada ho estarà sempre, l'afiliació és per a tota la vida
 - b) perd l'afiliació si perd la feina, encara que sigui temporalment
 - c) alguns ciutadans no tenen dret a afiliació
8. *Hi ha alguna manera de saber que s'està afiliat?*
- a) sí, el número d'afiliació queda anotat en el registre de la Tresoreria General i figura en alguns documents del treballador i de l'empresa
 - b) sí, en el DNI
 - c) sí, a la llista de telèfons de l'empresa
9. *Què és el règim general de la Seguretat Social?*
- a) el règim en què es troben agrupats els treballadors del camp i forestals
 - b) el règim en què es troben la majoria dels treballadors espanyols, dins i fora del territori espanyol

- c) és el que es compon de la majoria dels treballadors: treballadors per compte d'altri de la indústria i els serveis, majors de 16 anys, de qualsevol professió, estat o sexe i tant si treballen a domicili, fixos, temporals i fins i tot discontinus.

10. *Hi ha d'altres règims a més del règim general?*

- a) sí, se'n diuen règims específics
 - b) sí, són règims per a joves que estudien i treballen lluny de les poblacions on habiten
 - c) sí, són règims especials, per exemple: autònoms, treballadors que fan feines agrícoles, treballadors en empreses relacionades amb la mineria, empleats de la llar, etc.
- Posada en comú i conclusió que s'extreu de les respostes al qüestionari.

5 Com obté la Seguretat Social els diners per oferir i proporcionar ajuda?

5.1 Unitats afectades

Unitat 5. Finançament. El pressupost de la Seguretat Social.

Unitat 6. Cotització

5.2 Reflexions prèvies

- D'on penses que provenen els diners que la Seguretat Social necessita per pagar pensions i prestacions?
- És convenient estalviar diners quan te'n sobren una mica, per a després fer-los servir en cas de necessitat?
- Creus que els ciutadans aporten una mica de diners perquè existeixi una Seguretat Social per a tothom?

5.3 Exposició del professor

Les prestacions de la Seguretat Social són per a un nombre molt gran de ciutadans, per no dir per a tota la població, ja que tots les hem necessitat o les necessitarem en algun moment de la vida. Per aquest motiu el cost econòmic d'aquestes prestacions és molt alt i cal un control perquè tots els ciutadans compleixin la seva obligació de cotitzar.

Si tots els ciutadans compleixen la seva obligació aconseguiran igualtat de tracte i solidaritat per a tothom ja que és l'Estat únicament qui s'encarrega del **repartiment** d'aquests fons que es van fent amb les aportacions de tots els treballadors i empresaris.

5.3.1 Ingressos de la Seguretat Social

Metàfora dels rius - Principals ingressos de la Seguretat Social.

Per entendre-ho, podem imaginar el següent: la Seguretat Social té una quantitat de diners que és com un llac enorme on desemboquen les aigües de diversos rius, uns de grans i els altres de petits.

El riu més gran, del que s'alimenta el llac, és el que formen les aportacions de les persones obligades a cotitzar: treballadors i empresaris.

Un altre riu més petit és el que s'omple amb els fons que l'Estat de mica en mica va subministrant.

El "riu" de la ciutadania neix del treball de cada u però, i el "riu" de l'Estat, amb què s'alimenta?

L'Estat recapta diners per mitjà de tributs, tant amb els impostos directes, que es paguen periòdicament i en proporció a allò que cada u té, com amb els impostos indirectes (el més conegut és l'IVA).

Aquests impostos podrien ser una cosa així com un deu subterrani molt gran que origina el naixement del riu perquè, amb el cobrament dels tributs, l'Estat pretén aconseguir que les rendes dels contribuents es tornin a repartir. La Seguretat Social, amb les seves activitats de protecció i ajuda, participa d'aquesta redistribució o nou repartiment.

Un tercer riu, molt més petit, es forma amb els diners que provenen de les multes i recàrrecs que han de pagar les persones a qui s'avisava que s'han oblidat de pagar les quotes a la Seguretat Social i, malgrat l'avís i el termini que tenen, triguen molt a ingressar allò que deuen.

Aquestes són, doncs, les principals **fonts d'ingressos que té la Seguretat Social**.

Així doncs, aquests ingressos serveixen per finançar els dos nivells de prestació que s'han comentat abans:

- **Nivell contributiu** o de protecció (amb allò que aportem els ciutadans, sense recórrer als fons de l'Estat).
- **Nivell no contributiu o assistencial**. (amb els fons de l'Estat).

5.3.2 Cotització enfront de prestació

Hem de deixar ben clara la relació que hi ha entre **cotització i prestació**. És a dir, entre el que s'aporta i l'ajuda que es pot rebre.

Dèiem que el riu que més cabal aporta al Gran Llac de la Seguretat Social és el de les quotes o quantitats de diners que aporten els treballadors i les empreses que formen part de la Seguretat Social.

Arribats a aquest punt, els alumnes ja han de tenir assimilats els següents conceptes senzills:

- En general, sense cotitzacions no hi ha protecció. *Encara que existeix la protecció no contributiva que hem tractat amb anterioritat.*
- Les persones que perceben un sou més gran cotitzen una major quantitat a la Seguretat Social, a la llarga, reben una pensió millor.
- Per tant, a major esforç més compensació en el futur.

Aquests conceptes senzills han de servir per posar l'accent també en les excepcions; per exemple, la protecció no contributiva, perquè quedi clara la diferència entre cotització i prestació ja que **tots tenim els mateixos drets a ser ajudats i protegits**.

Hi ha feines totalment diferents i, per aquest motiu, és difícil establir normes iguals per a tot tipus d'ocupacions: mariners, treballadors del camp o de les mines, empleats de la llar, etc. És per això que existeixen tots aquests règims especials i també la diferència entre les cotitzacions o aportacions de cadascun d'ells.

El sistema de la Seguretat Social és un **sistema de repartiment**, és a dir, el que ara es recapta o ingressa de les quotes de treballadors i empresaris, serveix per pagar les pensions actuals (per exemple, el treball del meu pare serveix per pagar la pensió de jubilació del meu avi o l'orfanat del meu amic).

Però si parlem de la quantia que podem rebre, això depèn del que hem aportat a la Seguretat Social.

Exemple per als alumnes:

Una tarda descobriu que han obert una gelateria nova a prop del parc; tots els amics poseu el que porteu a la butxaca en aquell moment i amb els diners recaptats compreu gelats per a tots i els repartiu per igual, o no? Vejam, si el teu amic Xavi, just aquell dia no porta res a la butxaca, no menja gelat?

Associació d'idees:

Riu o font de finançament: les cotitzacions, diferents, de tots els amics

Gran Llac SS: els diners recollits.

Arbres i plantes a les ribes: les prestacions que apareixen i es reparteixen: els gelats!

La Seguretat Social paga les ajudes que s'inclouen en el NIVELL CONTRIBUTIU amb allò que els ciutadans aportem, sense haver de recórrer als fons de l'Estat. Per la seva banda, l'Estat s'encarrega del NIVELL assistencial o NO CONTRIBUTIU, o sia, de les ajudes als ciutadans que no han pogut cotitzar.

Cada comunitat autònoma té el seu propi sistema de finançament per cobrir l'assistència sanitària i els serveis socials

Hi ha diferents formes o sistemes de finançament?

Sí, hi ha diverses tècniques financeres per cobrir el que costa l'acció protectora de la Seguretat Social. Recordeu de quines maneres vam veure que es podia finançar el lloguer d'una "peli" i un berenar.

Hi ha una tècnica que consisteix en "**capitalitzar**". Es va formant un "capital" amb allò que cadascú aporta de manera que al final cadascú té el seu compte particular. Per exemple, per organitzar un berenar quan acabi el curs, un de vosaltres s'encarrega de recollir tots els mesos les quantitats que cadascú dona, el que vol o pot, i les posa en un sobre amb el seu nom. En aquest sobre hi ha el capital particular de cadascú i, a més a més, els vostres pares us premien posant un euro cada vegada que dins del sobre hi ha 10 euros, o sia que el vostre capital augmenta. Quan arriba el dia, mireu el sobre i decidiu què poseu per al berenar, si tot el que heu recollit o tots posen una part igual, i la resta la guardeu.

Una altra tècnica és la del **repartiment**; no hi ha comptes particulars, es reparteixen les ajudes a mesura que es recullen les aportacions, sense guardar-les. D'aquesta manera tot és igual per a tots. Tampoc amb aquest sistema els "sobres" particulars augmenten, ja que els diners no es guarden sinó que es distribueixen i recapten constantment. **Aquesta forma de finançament és més adient amb el propòsit de la Seguretat Social de ser SOLIDARIS**

Recordem els conceptes de solidaritat intergeneracional, interterritorial i entre tots els ciutadans

El **repartiment** imposa sacrificis als joves respecte de la gent gran; a les persones sanes respecte de les que estan malaltes; als vius respecte de les famílies de qui ha traspassat;

a qui no té càrregues familiars respecte dels que sí en tenen; i, finalment, als que exerceixen activitats pròsperes i en auge respecte dels sectors deprimits.

En general, les cotitzacions que procedeixen dels residents en un territori o territoris del país compensen la situació més desfavorable en què es pugui trobar un altre territori en un moment concret.

Aquesta **solidaritat entre territoris** parteix del concepte de **caixa única**, és a dir, les cotitzacions recaptades arreu del territori nacional serveixen per finançar les prestacions de tots els espanyols.

Aquest sistema de Seguretat Social és impensable sense la idea de solidaritat intergeneracional, interterritorial i entre tots els ciutadans.

La igualtat de tots els espanyols davant la Seguretat Social és efectiva:

- si les cotitzacions que es van fent al llarg del temps i en qualsevol part del territori nacional serveixen per satisfer totes les prestacions en qualsevol lloc on es necessitin.
- si tenen el mateix import i s'exigeixen per igual en cada comunitat autònoma i
- si la normativa sobre afiliació, inscripció, altes i baixes, i prestacions és uniforme, és a dir, igual per a tots els ciutadans i es compleix també per igual.

5.3.3 Pressupost

La Seguretat Social elabora cada any el seu PRESSUPOST per a l'any que ve.

Què significa?

És la forma d'expressar, en xifres i ordenadament, els ingressos (drets) i les despeses (obligacions) que es calcula que tindrà la Seguretat Social al llarg d'un temps determinat, que normalment és d'un any, en la realització de l'acció protectora.

Es pot saber quina és la quantitat de diners que cal per complir tots els objectius dels que hem estat parlant?

Aquesta quantitat es pot conèixer consultant els pressupostos generals de l'Estat (http://www.sgpg.pap.meh.es/SGPG/Cln_Principal/Presupuestos/) de l'any en curs.

Com s'ordenen totes aquestes xifres i operacions de manera que qui les examina pugui veure els resultats amb claredat?

De la mateixa manera que es demana que els alumnes de matemàtiques presentin la resolució dels problemes: ordenadament, sense barrejar les dades, classificant, si, per exemple, parlem del recorregut d'un tren i el que triga en fer-ho, les distàncies d'una banda i els temps d'una altra. En el cas dels pressupostos, d'una banda se situen les despeses i de l'altra els ingressos.

Qui ho elabora i supervisa? Com ho fa?

- Tots els anys al final de maig es publica una Ordre ministerial on s'hi indiquen les normes per elaborar un primer projecte de pressupostos de la Seguretat Social en el termini de vint dies.
- Tot seguit, el Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social refon el projecte que ha elaborat la Tresoreria General amb els que han presentat les altres entitats.
- S'envia al Ministeri d'Economia i Competitivitat que, al seu torn, el fa arribar al Govern perquè l'aprovi i l'inclogui en el projecte de pressupostos generals de l'Estat.
- Quan el Consell de Ministres l'aprova, s'envia a les Corts Generals abans del dia 1 d'octubre i s'adjunten els documents de tots els comptes de la SS de l'any anterior.
- A les Corts es tramita com una llei més. Primer el ple del Congrés dels

Diputats vota la seva admissió genèrica o les esmenes a la totalitat presentades pels grups parlamentaris, que, en cas de prosperar, suposen la devolució del text íntegre al Govern. Un cop superat aquest tràmit s'estudien les esmenes parcials la capacitat de modificació del text de les quals està subjecta a la no alteració de l'equilibri pressupostari, en primer lloc per les comissions existents i després sotmeses al ple del Congrés. Una vegada s'ha aprovat el text en aquesta Cambra es passa al Senat, on es fa una segona lectura, que s'aprofita pels grups parlamentaris per introduir-hi modificacions que no es van poder plantejar a la fase anterior, però tenint en compte que les possibilitats d'alteració són molt limitades. Una vegada aprovat en el Senat torna al Congrés per a una darrera votació i aprovació del text definitiu.

Aquest procés ha d'estar finalitzat, incloent-hi la publicació del text en el BOE, abans del 31 de desembre.

5.4 Activitats

- Elaboració de pressupostos: estudiar en detall els diners que caldrien per a fer una festa de final de curs en què obtindran premis, que s'han d'incloure en les despeses, els millors balladors i els millors intèrprets de cançons.
- Estudi del sistema de finançament: cerca de possibles "fonts": d'on traiem els diners?
- Debat: preferim capitalitzar, ja que tenim un curs per endavant, o repartir, perquè les despeses per a la gran festa aniran sorgint des d'ara mateix i no només al final?
- Texts: els avantatges, materials i immaterials, i els inconvenients del repartiment solidari.
- Cerca d'informació sobre pressupostos de la Seguretat Social a la web.
- Elaboració d'un qüestionari per a pares i professors sobre quines han de ser les fonts de finançament de la Seguretat Social
- Posada en comú i conclusions sobre les respostes que han donat els anteriors.
- Qüestionari per als alumnes
 1. *D'on provenen els ingressos de la Seguretat Social?*
 - a) l'Estat els hi proporciona

- b) una part de l'Estat, una altra de les quotes de les persones que cotitzen a la Seguretat Social i una altra del que es recapta per recàrrecs i multes
 - c) de capital estranger
 - 2. *Com intenta l'Estat que les rendes dels contribuents es redistribueixin adequadament?*
 - a) amb el cobrament d'impostos o tributs
 - b) ajudant a la Seguretat Social en el finançament de la seva activitat protectora per a tota la població, encara que n'hi hagi que cotitzen i d'altres que no
 - c) mitjançant sorteigs setmanals amb molts de premis
 - 3. *Quin dels tres models o formes de finançament més utilitzats suposa una major col·laboració i solidaritat de tots amb tots?*
 - a) capitalització
 - b) repartiment
 - c) préstec
 - 4. *En què consisteix el pressupost de la Seguretat Social?*
 - a) és la manera d'expressar en xifres les despeses i els ingressos que es calcula que aquest sistema tindrà durant un període de temps (l'any que ve)
 - b) és una xifra que ens indica què té l'Estat reservat per donar-li a la Seguretat Social
 - c) és la quantitat de diners destinada a ajudes sanitàries
 - 5. *Quan es presenta el pla de despeses i ingressos al Congrés per a la seva aprovació, quina mesura s'utilitza perquè el pressupost es pugui entendre amb claredat?*
 - a) s'estructura situant d'una banda les despeses i de l'altra els ingressos amb què es cobriran aquestes despeses
 - b) en primer lloc s'escriuen les despeses classificades segons per a què es destinen i després els ingressos classificats per ordre d'"arribada"
 - c) no sempre es fa igual, depèn de qui és qui elabora el pressupost
- Posada en comú i conclusió que s'extreu de les respostes al qüestionari.

6 Quins mitjans de relació amb el ciutadà té la Seguretat Social?

6.1 Unitats afectades

Unitat 7. Serveis i mitjans per relacionar-se amb l'administració de la Seguretat Social.

6.2 Reflexions prèvies

- Com ens posem en contacte amb la Seguretat Social?
- Hi ha oficines de la Seguretat Social?
- Es poden fer consultes per telèfon? I per Internet?
- Com es pot dir el que ens agrada o es pot millorar?

6.3 Exposició del professor

6.3.1 Atenció telemàtica

Des de l'any 2002, la Seguretat Social té la seva pàgina web www.seg-social.es que està en desenvolupament i evolució permanents i incrementa gradualment l'oferta de serveis electrònics.

Des de la pàgina, es pot accedir a tres seccions diferenciades segons el públic a qui van dirigides:

- Treballadors
- pensionistes i
- empresaris.

També és molt interessant la secció "Formularis i models" perquè s'hi poden trobar els diferents formularis que cal emplenar per relacionar-se amb la Seguretat Social.

Si estem desorientats sobre com podem accedir als serveis de la Seguretat Social, el millor que podem fer és buscar dins la secció anomenada "Tràmits i gestions". Per demanar informació general és millor anar a "Consultes".

La pàgina web es pot consultar en totes les llengües que es parlen a Espanya (llengües oficials de l'Estat) i, a més a més, en anglès i francès.

Pel gran esforç que es va fer perquè tots els ciutadans tinguessin facilitat per accedir-hi, el 2005 va aconseguir el premi TAW a l'accessibilitat web.

A la pàgina també hi trobem la secció "SEU ELECTRÒNICA" www.sede.seg-social.gob.es que és com un lloc on t'atenen de manera similar a com ho fan a les oficines i on es poden fer gestions. S'ha incorporat també l'accés al registre electrònic que permet al ciutadà la presentació per via telemàtica de sol·licituds, escrits i comunicacions relatius als tràmits disponibles actualment a la Seu. A més a més, s'ha publicat el Tauler d'anuncis i edictes i s'ha habilitat el Servei de notificacions telemàtiques segures per a la gestió de

les notificacions telemàtiques entre els organismes o entitats de la Seguretat Social i les empreses i ciutadans. D'altra banda, l'accés als serveis del sistema RED i la cessió de dades per a administracions públiques es manté des de la pàgina web.

Per a alguns d'aquests serveis, de vegades, cal tenir un certificat digital, que és com un *carnet d'identitat*, o el DNI electrònic. Quan tots tinguem un DNI electrònic ja no caldrà tenir aquest certificat. Es tracta que ningú pugui utilitzar els serveis personals llevat d'un mateix: hi ha **informacions confidencials que només interessin a qui les sol·licita**.

De totes maneres, si se sol·licita un informe i no es disposa d'un certificat digital, s'ha de facilitar una determinada informació per comprovar la identitat del sol·licitant, i s'envia al seu domicili. Això no obstant, si es disposa del certificat digital, es facilita la informació directament en pantalla i es pot imprimir a casa.

Les tecnologies de la informació i les comunicacions ens permeten evitar les esperes i els desplaçaments. A més a més permeten que persones amb problemes de mobilitat o que viuen en llocs allunyats estiguin ara en les mateixes condicions que les altres persones i permet que s'integrin a la vida social, cultural i del treball.

Què és el sistema RED?

El Sistema RED (tramesa electrònica de documents) és un servei que permet l'intercanvi de documents i d'informació entre la TGSS i les empreses a través d'Internet. Facilita molt la feina de les empreses la possibilitat d'enviar els documents de cotització, afiliació i comunicats mèdics d'alta i de baixa dels seus empleats a qualsevol hora del dia i sense haver de moure's de l'oficina o despatx.

6.3.2 Atenció telefònica

Aquests serveis ens ajuden a fer gestions i a informar-nos per mitjà de la comunicació telefònica, sense haver de desplaçar-nos.

Si truquem per exemple a la TGSS (901 50 20 50), comprovarem que en donen la possibilitat de triar entre 4 opcions:

- Opció 1: Sol·licitud de l'informe de vida laboral.
- Opció 2: Sistema Red (tramesa electrònica de documents).
 - 2.1. Incidència certificat digital, instal·lació de programari i comunicacions.
 - 2.2. Incidències comunicats d'incapacitat temporal.
 - 2.3. Consultes o informació.
- Opció 3: Informació general de la TGSS.
- Opció 4: Informació o consultes sobre campanyes de vida laboral i bases de cotització.

El telèfon gratuït 900 16 65 65 per a informació general i personal, pertany a l'INSS, i l'horari d'atenció al ciutadà és de les 9.00 a les 14.00 hores de dilluns a divendres i de les 16.00 a les 18.00 hores de dilluns a dijous. Es pot trucar des de qualsevol lloc.

Quan el servei és telefònic, a les oficines comproven la identitat de qui truca i després li donen la informació. Si se li ha d'enviar documentació es comproven bé les dades del seu domicili.

6.3.3 Atenció presencial

L'experiència que té la Seguretat Social en atendre al públic li permet veure que els ciutadans el que volen és:

- que se'ls atengui amb rapidesa
- que l'afer es resolgui en poc temps
- que se'ls tracti amb eficàcia i amabilitat atenent al seu cas particular

Com l'Administració considera fonamental el tracte que s'ofereix al ciutadà, la Seguretat Social intenta adaptar la seva estructura i organització al nous reptes que es plantegen, busca modernitzar els serveis, millorar la qualitat i ampliar el nombre de centres d'atenció perquè tots els ciutadans en tinguin un a prop del seu domicili i potenciar els serveis electrònics.

Com a resultat de la col·laboració entre les entitats gestores i els serveis comuns de la Seguretat Social, s'han creat les oficines **integrals de la Seguretat Social** que agrupen en una mateixa oficina, tots els serveis de la Seguretat Social.

Un altre factor molt important quan es parla de **la qualitat del servei és l'humà**, és a dir, les persones que treballen atenent al ciutadà:

- perquè els coneixements que han de tenir aquestes persones són molt tècnics i específics.
- perquè també han de tenir l'habilitat de tractar amb el públic, amabilitat, tranquil·litat, bon caràcter, paciència i saber posar-se en el lloc de cada u i comprendre la seva situació i dificultats (habilitats emocionals i socials).

Per aquest motiu sempre estant rebent informació.

Els ciutadans també poden fer alguna cosa per ajudar a millorar aquests serveis?

Poden col·laborar a través de:

- Enquestes i qüestionaris
- Suggestiments i consultes a les bústies
- Suggestiments i queixes

No ho fem mai, ens fa mandra, segurament creiem que no serveix de res. Però no es perd res si s'intenta.

A les zones d'atenció al públic trobem qüestionaris d'avaluació. Els comentaris, suggeriments i opinions dels ciutadans sobre l'atenció que la Seguretat Social els presta són molt importants per a la millora del sistema.

Les entitats tenen cartes de serveis que són documents on s'estableixen els serveis que ofereixen als ciutadans, juntament amb els compromisos de qualitat i mesures dirigides a millorar els serveis d'atenció i ajuda al públic de la Seguretat Social, com per exemple:

- Assegurar la igualtat entre homes i dones
- Eliminar les barreres arquitectòniques perquè les persones amb problemes de mobilitat accedeixin fàcilment a les oficines.
- Preservar les bones condicions ambientals
- Crear entorns adients tant des del punt de vista material com de l'espai

6.4 Activitats

- Elaboració de llistes de coses que se t'acudeixin que podrien millorar el sistema de la Seguretat Social i que depositaries a les bústies de suggeriments.
- Cerca de documentació: entrar a la pàgina web (www.seg-social.es) i aconseguir informació sobre pensions o serveis virtuals.
- Visita en grup a algun centre d'atenció al públic de la Seguretat Social
- Texts: redacció detallada sobre el que s'ha observat durant la visita.
- Treball en equip: elaboració d'un qüestionari sobre els mitjans de contacte més utilitzats per resoldre afers relacionats amb la Seguretat Social.
- Consulta a pares i professors prenent com a base el qüestionari elaborat. Estan satisfets amb l'atenció que reben?
- Posada en comú: comentar i organitzar els resultats obtinguts.
- **Qüestionari per als alumnes**
 1. *Quins són els mitjans que té la Seguretat Social per atendre al ciutadà?*
 - a) atenció telemàtica, telefònica i presencial
 - b) atenció sanitària, telefònica i personal
 - c) atenció via satèl·lit, total i sincronitzada
 2. *A quin canal pertany la seu electrònica?*
 - a) al telemàtic
 - b) al telefònic
 - c) al personal
 3. *Quin document cal per obtenir la informació directa en pantalla a l'oficina virtual?*
 - a) el DNI
 - b) el DNI electrònic
 - c) una targeta Visa
 4. *Per a què serveix l'àrea de baixada de l'oficina virtual?*
 - a) per baixar jocs
 - b) per baixar els formularis que cal emplenar en els diferents casos
 - c) per demanar informació a través de la bústia de consultes
 5. *Pot qualsevol ciutadà contribuir a millorar els serveis que presta el sistema de la Seguretat Social?*
 - a) Sí, a través d'enquestes, qüestionaris, queixes, suggeriments i consultes
 - b) Sí, però no és fàcil trobar la manera de col·laborar
 - c) No, el que hi ha no es pot millorar